

MŰHELYTITKOK

Összehasonlító nyelvi sorozat

BUDAI LÁSZLÓ

Kettő-egy a magyar javára

Az angol és a magyar nyelv összehasonlításakor a lexémák olyan csoportjaira lelhetünk, amelyekben egy angol lexémának a szófajok vagy az igenemek alaki egybeesése folytán több magyar lexéma felel meg. Mivel nagyon sok ilyen példával találkozhatunk a két nyelv viszonylatában, érdemes valamiféle rendet teremteni közöttük az angol-nyelv-oktatás számára *anélkül, hogy aprólékos nyelvészeti elemzéssel terhelnénk meg a nyelvoktatás gyakorlatát.*

A magyar anyanyelv szerepe a lexika gyarapításában

A nyelvtankönyvekben a szerzők megkísérlik a grammatikai jelenségek közötti összefüggések feltárását, de a lexikát illetően már ritkán találkoznak valamiféle rendteremtési szándékkal, pedig *az idegen nyelv lexikai egységeinek az elsajátítása véget nem érő feladat.*

Vannak ugyan ismert összefüggések a szóképzés terén, és vannak a lexikai egységeknek tematikus csoportjai, de egyéb összefüggések ritkán derülnek ki a lexikán belül. E cikk írója arra vállalkozik, hogy *a magyar anyanyelv segítségével rávilágítson az azonos alakú angol lexikai egységek jelentéseinek bizonyos összefüggéseire.* Csak egy példát illusztrációként: az *open* ígéről mindenki tudja, hogy *kinyitni* a jelentése. Most az is egyértelmű lesz, hogy a *kinyílni* is *open*.

Először azokkal az esetekkel foglalkozunk, amikor egy angol lexéma két különböző szófajhoz tartozik anélkül, hogy alakilag megváltoznék: lehet főnév és ige, illetve melléknév és ige. Utána azokat az igéket vesszük sorra, amelyek igék maradnak ugyan egy újabb nyelvi környezetben is, de más lesz a jelentésük. Erre a jelentésváltozásra nem könnyű rájönni, ha csak az angol szöveget nézzük, de az igék *magyar megfelelője félreérthetetlenül elárulja a megváltozott jelentést.*

A konverzió

Közismert szóképzési forma az angolban az ún. konverzió (*conversion*): egy lexéma szófajának a megváltoztatása anélkül, hogy alakja megváltoznék. Számátalan olyan lexéma van az angolban, amely két szófajhoz is sorolható: főnévhez és igéhez (lásd lejjebb), melléknévhez és igéhez (lásd lejjebb), igéhez és főnévhez (*attack, call, cry, fear, hope, laugh, sleep, start, swim, visit* stb.), melléknévhez és főnévhez (*covert, crazy, criminal, safe* stb.), főnévhez és melléknévhez (*novel, olive, orange, porky* stb.), melléknévhez és határozószóhoz (*bright, cheap, hourly* stb.), határozószóhoz és mel-

léknévhez (*then, poorly* stb.) stb. Tartozhat egy angol lexéma három (*clear, close, dead, high, small* stb.), négy (*better, fast, low, near, well* stb.), sőt öt (*double, up* stb.) szófajhoz is. Egy jó szótár segítségével minderről könnyen meggyőződhetünk.

Egy több szófajhoz tartozó angol lexémának több, alakilag különböző magyar lexéma a megfelelője, körülbelül annyi, ahány szófajhoz tartozik, hiszen a magyarban a szófajváltást általában alakváltozás követi. (Csak általában, mert például a melléneveket könnyen lehet főnevesíteni a határozott névelővel: Az **a szép**, akinek a szeme kék. **A jóra tanították**. Stb.) A jól ismert *fast* például lehet melléknév vagy határozószó, ige vagy főnév, és jelentése szófajonként így változik: *gyors, gyorsan, böjtöl és böjt*. Ezen kívül persze még egyéb jelentései is vannak a *fast*nak, de azokkal most nem számolunk.

Tulajdonképpen akármelyik angol főnév funkcionálhat igeként. Van, aki ennél is többet állít: *In English every word can be verbed*. Néhány furcsa mondat innen-onnan: *Don't darling me! Don't yes-mum me! We Christmas-treed the living room. They tin-canned the wedding car*. (Aki már látott és hallott csörgő-csattogó lakodalmass autót, amely madzagokra kötött konzerves dobozokat húzott maga után, könnyen megérti a mondat jelentését. E látvány nélkül aligha.)

Más szófajként is szerepelhetnek furcsaságok, például melléknévként (jelzői funkcióban). Első angliai utam idején ezt reklámozták: *a wash-at-night-and-wear-in-the-morning dress*.

A konverzió útján keletkező angol igék

1. Az angol főnév néhány jelentéstani csoportja különösen gyakran szerepelhet igeként. Lássunk néhány példát a különböző csoportokból:

a) Eszközök és szerszámok neve:

chain	<i>lánc</i>	He chained his bike to the gate.	<i>láncolta</i>
comb	<i>fésű</i>	She combed her son's hair.	<i>megfésülte</i>
fork	<i>villa</i>	The farmer forked the hay to the loft.	<i>felhányta (villával)</i>
hammer	<i>kalapács</i>	Joe hammered the nail into the wall.	<i>beverte (kalapáccsal)</i>
hoe	<i>kapa</i>	My mother hoed the flowerbeds.	<i>megkapálta</i>
iron	<i>vasaló</i>	Mary ironed her blouse.	<i>kivasalta</i>
mill	<i>malom</i>	Uncle Jim milled the wheat.	<i>megőrlte</i>
plough	<i>eke</i>	They ploughed the fields with oxen.	<i>felszántották</i>
rake	<i>gereblye</i>	My father raked the dead leaves.	<i>összegereblyézte</i>
saw	<i>fűrész</i>	They sawed the logs.	<i>fűrészelték</i>
wall	<i>fal</i>	They walled the town.	<i>fallal vették körül</i>

b) Testrészek neve:

eye	<i>szem</i>	He eyed the stranger with suspicion.	<i>nézte</i>
head	<i>fej</i>	Tom headed the ball into the goal.	<i>fejelte</i>
skin	<i>bőr</i>	They skinned the cat.	<i>megnyúzták</i>

c) Ami valamire tehető, kenhető, szórható:

blanket	<i>takaró</i>	Snow blanketed the ground.	<i>fedte</i>
butter	<i>vaj</i>	Her mother buttered the bread.	<i>megvajazta</i>
flour	<i>liszt</i>	The woman floured the pastry board.	<i>meglisztezte</i>
grease	<i>zsír</i>	The man greased the engine.	<i>megzsírozta</i>
oil	<i>olaj</i>	I oiled my bike.	<i>megolajoztam</i>
paper	<i>papír</i>	We papered the rooms.	<i>kitapétáztuk</i>
pepper	<i>bors</i>	He peppered his soup.	<i>megborsozta</i>
salt	<i>só</i>	He salted the bacon.	<i>megsózta</i>
sand	<i>homok</i>	My neighbour sanded the road.	<i>homokot szórt</i>
soap	<i>szappan</i>	She soaped her body.	<i>beszappanozta</i>
sugar	<i>cukor</i>	She sugared her tea.	<i>megcukrozta</i>
water	<i>víz</i>	My mother watered her flowers.	<i>megöntözte</i>

d) Az időjárással kapcsolatos angol főnevek és igék:

hail	<i>jégeső / jeges eső</i>	It is hailing .	<i>Jégeső esik. / Jeges eső esik.</i>
rain	<i>eső</i>	It is raining .	<i>Esik (az eső).</i>
sleet	<i>havas eső</i>	It is sleeting .	<i>Havas eső esik.</i>
snow	<i>hó</i>	It is snowing .	<i>Havazik. / Esik a hó.</i>
thunder	<i>mennydörgés/zengés</i>	It is thundering .	<i>Mennydörög. / Dörög/Zeng az ég.</i>

e) Vegyes példák:

air	<i>levegő</i>	We air the rooms every morning.	<i>kiszellőztetjük</i>
colour	<i>szín</i>	The child coloured the picture.	<i>kiszínezte</i>
flower	<i>virág</i>	Daffodils flower in spring.	<i>virágzik (virágoznak)</i>
guard	<i>őr</i>	Big dogs guard their house.	<i>őrzik</i>
heap	<i>halom</i>	He heaped his plate with food.	<i>megrakta</i>
milk	<i>tej</i>	The farmer milked his cows.	<i>megfejte</i>
nurse	<i>nővér</i>	She nurses patients.	<i>ápol</i>
tunnel	<i>alagút</i>	They are tunnelling (under) the river.	<i>alagutat fúrnak</i>
weed	<i>gyom</i>	My mother weeded the flowerbeds.	<i>kigyomlálta</i>
wound	<i>seb</i>	The bullet wounded his arm.	<i>megsebesítette</i>

2. A melléknévből származó angol igék:

blind	<i>vak</i>	The soldier was blinded .	<i>megvakult</i>
calm	<i>nyugodt</i>	It calmed her nerves.	<i>megnyugtatta</i>
clean	<i>tiszta</i>	The girl cleaned her teeth.	<i>megmosta</i>
dry	<i>száraz</i>	She dried her hair.	<i>megszáritotta</i>
empty	<i>üres</i>	They emptied their glasses.	<i>kiürítették</i>
tame	<i>szelíd</i>	She tamed the tiger.	<i>megszelídítette</i>

A kettős jelentésű tárgyas-tárgyatlan angol igék

1. Nagyon sok olyan angol ige van, amelynek a kettős (tárgyas-tárgyatlan) jelentését a magyarban ige pár (egy tárgyas és egy mediális ige) fejezi ki. Gyakran előforduló angol igék is bőven vannak közöttük, de valamiért a nyelvoktatás megelégedezik róluk. Föltehetően azért, mert a kettős jelentést az angol ugyanazzal az igealakokkal fejezi ki, a magyar fordításuk pedig, amelyből kiderülne a kettős jelentés, az anyanyelvtől való félelemből elmarad.

Vegyünk egy egyszerű példát: *I opened the door. (Kinyitottam az ajtót.) The door opened. (Az ajtó kinyílt.)* Tehát mind a két angol mondatban ugyanaz az igealak (*opened*) szerepel, míg a magyar mondatokban két különböző ige (*kinyitottam, kinyílt*) látunk. A magyarban az első ige tárgyas, a második tárgyatlan. Az ilyen tárgyatlan igéket *mediális igéknek* nevezzük. A mediális ige átmenet a cselekvő és a szenvedő igenem között. Az alanya *nem szándékosan* végzi a cselekvést, de *valamiféle önállóságot* sugall.

Az angol és a magyar nyelv tárgyas és tárgyatlan igével szerkesztett mondatpárjait a következőképpen kapcsolhatjuk össze:

	TÁRGY			TÁRGY	
I opened	the door.		<i>Kinyitottam</i>	az ajtót.	
	ALANY			ALANY	
	The door	opened.		Az ajtó	<i>kinyílt.</i>

Tehát mind a két nyelvben *a tárgyas ige tárgyából lesz a tárgyatlan ige alanya.*

A 'tárgyas-tárgyatlan' angol igéket a következőképpen érdemes rögzíteni a szótárfüzetben:

[**opened** (the door) **opened**] *kinyitotta, kinyílt*

Olvasd: [**opened** the door] *kinyitotta*, illetve (the door **opened**) *kinyílt*.

Mivel az első *opened* nem alany-, hanem tárgyspecifikus ige, előle az alanyt elhagyhatjuk. Könnyen találhatunk hozzá alanyt, ha egész mondatba akarjuk ágyazni.

Az alábbi tárgyas-tárgyatlan angol igék magyar megfelelői *közös tőből* származnak:

TÁRGYAS-TÁRGYATLAN IGE	TÁRGYAS IGE	MEDIÁLIS IGE
[altered (the landscape) altered]	<i>megváltoztatta</i>	<i>megváltozott</i>
[awoke (the baby) awoke]	<i>felébresztette</i>	<i>felébredt</i>
[baked (the bread) baked]	<i>megsütötte</i>	<i>meg-/kisült</i>
[began (work) began]	<i>elkezdte</i>	<i>elkezdődött</i>
[boiled (the water) boiled]	<i>felforraltta</i>	<i>felforrt</i>
[broke (the glass) broke]	<i>eltörte</i>	<i>eltör(öt)t</i>
[burnt (the toast) burnt]	<i>megégette</i>	<i>megégett</i>
[changed (the weather) changed]	<i>megváltoztatta</i>	<i>megváltozott</i>
[continued (the investigation) continued]	<i>folytatta</i>	<i> folytatódott</i>
[cooked (the meat) cooked]	<i>megfőzte</i>	<i>megfőtt</i>
[defrosted (the freezer) defrosted]	<i>kiolvasztotta</i>	<i>kiolvadt</i>

TÁRGYAS-TÁRGYATLAN IGE	TÁRGYAS IGE	MEDIÁLIS IGE
[failed (the student) failed]	<i>megbuktatta</i>	<i>megbukott</i>
[fried (the bacon) fried]	<i>megsütötte</i>	<i>megsült</i>
[mended (the broken bone) mended]	<i>meggyógyította</i>	<i>meggyógyult</i>
[opened (the window) opened]	<i>kinyitotta</i>	<i>kinyílt</i>
[roasted (the chicken) roasted]	<i>megsütötte</i>	<i>megsült</i>
[rocked (the cradle) rocked]	<i>ringatta</i>	<i>ringott</i>
[rolled (the ball) rolled]	<i>gurította</i>	<i>gurult</i>
[spun (the wheel) spun]	<i>forgatta</i>	<i>forgott</i>
[started (the car) started]	<i>elindította</i>	<i>elindult</i>
[stiffened (his heart) stiffened]	<i>megkeményítette</i>	<i>megkeményedett</i>
[stopped (the bus) stopped]	<i>megállította</i>	<i>megállt</i>
[tore (his jeans) tore]	<i>elszakította</i>	<i>elszakadt</i>
[turned (the wheel) turned]	<i>megfordította/forgatta</i>	<i>megfordult/forgott</i>
[united (the two countries) united]	<i>egyesítette</i>	<i>egyesült</i>
[varied (his opinion) varied]	<i>megváltoztatta</i>	<i>megváltozott</i>

Az alábbi tárgy-as-tárgyatlan angol igék magyar megfelelői *nem közös tőből* származnak:

TÁRGYAS-TÁRGYATLAN IGE	TÁRGYAS IGE	MEDIÁLIS IGE
[closed (the meeting) closed]	<i>berekesztette</i>	<i>befejeződött / véget ért</i>
[concluded (the meeting) concluded]	<i>berekesztette</i>	<i>befejeződött / véget ért</i>
[drowned (the unwanted kittens) drowned]	<i>vízbe fojtotta</i>	<i>vízbe fulladtak</i>
[weighed (the potatoes) weighed 10 kilos]	<i>megmérte</i>	<i>nyomott</i>
[wrinkled (his forehead) wrinkled]	<i>ráncolta</i>	<i>ráncos lett</i>

2. Vigyázzunk, mert a két nyelv szóban forgó igenemeinek nem minden eleme feleltethető meg egymásnak az 1. ponthoz hasonló módon!

A magyar *épít – épül* például a *kinyit – kinyílik* igepárhoz hasonlóan viselkedik, amiből azonban nem következik, hogy a *build* is az *open*hez hasonlóan fog viselkedni. A *build* tárgy-as ugyanis csak akkor lehet a *build* alanya, ha az igét szenvedőbe tesszük:

[**built** (a house) **was built**]

Olvasd: [**built** a house] *házat épített*

(a house **was built**) *házat építettek* vagy *ház épült*

Külön-külön meg kell tehát vizsgálnunk az igék használatát.

Az angolban a tárgy-as-tárgyatlan igék tárgy-as használatának szenvedő alakja is van:

	TÁRGY	
Someone opened	the door.	
	ALANY	
	The door	was opened.

	TÁRGY	
Valaki kinyitotta	az ajtót.	
	TÁRGY	
	Az ajtót	kinyitották.

A magyarban a tárgy megmarad tárgynak, és az állítmány a tárgyas ige többes szám harmadik személyébe kerül. Vagy tudom, vagy nem; vagy megmondom, vagy nem, hogy ki a cselekvés végrehajtója, de *feltételezek egy cselekvőt* is a cselekvés mögött.

A következő angol tárgyas igéknek nincs tárgyatlan használata, de magyar megfelelőiből kiderül, hogy ezek is kettős jelentésű igék. A szenvedő alakjukat magyarra gyakran *-ód(ik)*, *-őd(ik)* képzős mediális igével fordítjuk:

TÁRGYAS IGE	TÁRGYAS IGE	MEDIÁLIS IGE
[comforted (his friend) was comforted)	<i>megvigasztalta</i>	<i>megvigasztalódott</i>
[destroyed (the crop) was destroyed)	<i>tönkretette</i>	<i>tönkrement</i>
[hurt (his friend) was hurt)	<i>megsértette</i>	<i>megsértődött</i>
[infected (the patient) was infected)	<i>megfertőzte</i>	<i>megfertőződött</i>
[injured (his knee) was injured)	<i>megsértette</i>	<i>megsérült</i>
[insulted (his parents) were insulted)	<i>megsértette</i>	<i>megsértődtek</i>
[offended (his friend) was offended)	<i>megsértette</i>	<i>megsértődött</i>
[prepared (the meal) was prepared)	<i>elkészítette</i>	<i>elkészült</i>
[repeated (the same experiment) was repeated)	<i>megismételte</i>	<i>megismétlődött</i>
[rescued (the child) was rescued)	<i>megmentette</i>	<i>megmenekült</i>
[saved (the drowning child) was saved)	<i>megmentette</i>	<i>megmenekült</i>
[solved (the problem) was solved)	<i>megoldotta</i>	<i>megoldódott</i>
[stained (his apron) was stained)	<i>összekente</i>	<i>összekenyődött</i>
[unbuckled (his belt) was unbuckled)	<i>kikapcsolta</i>	<i>kikapcsolódott</i>
[unbuttoned (her blouse) was unbuttoned)	<i>kigombolta</i>	<i>kigombolódott</i>
[unlocked (the door) was unlocked)	<i>kinyitotta</i>	<i>kinyílt</i>

3. A háromvonzatos igék kettős jelentése

The farmers **alternated**

work
Work

 with sleep.
Work **alternated** with sleep.

A farmerek

a munkát
A munka

 alvással **váltogatták**.
A munka alvással **váltakozott**.

A fenti igének van alanya, tárgya és egy elöljárószós vonzata. A háromvonzatos ige tárgyából lesz a kétvonzatos ige alanya, és a határozó változatlan marad mind a két nyelvben. A magyarban itt is igecserére kerül sor: a tárgyas igét egy mediális ige váltja fel.

További példák:

TÁRGYAS-TÁRGYATLAN IGE	TÁRGYAS-MEDIÁLIS IGEPÁR
They amalgamated the village with the town. The village amalgamated with the town.	Egyesítették a falut a várossal. A falu egyesült a várossal.
He blended white wine with honey. White wine blended with honey.	A fehér bort összevegyítette a mézzel. A fehér bor összevegyült a mézzel.

TÁRGYAS-TÁRGYATLAN IGE	TÁRGYAS-MEDIÁLIS IGEPÁR
He combines hydrogen with oxygen. Hydrogen combines with oxygen.	A hidrogént az oxigénnel egyesíti . A hidrogén egyesül az oxigénnel.
He crossed a horse with a donkey. A horse crosses with a donkey.	Lovat keresztezett számmárral. A ló keresztelkedik a számmárral.
He interlinked his life with mine. His life interlinked with mine.	Összekapcsolta az életét az enyémmel. Az élete összekapcsolódott az enyémmel.
He intermingles fact with fiction. Fact intermingles with fiction.	Összekeveri a valóságot a fikcióval. A valóság összekeveredik a fikcióval.
She intertwined her fingers with mine. Her fingers intertwined with mine.	Egybefonta az ujjait az enyémmel. Az ujjai egybefonódtak az enyémmel.
She interwove dream with reality. Dream interwove with reality.	Összekeverte az álmot a valósággal. Az álom összekeveredett a valósággal.
He mated a horse with a donkey. A horse mated with a donkey.	Lovat pároztatott számmárral. Ló pározott számmárral.
They merged their firm with two other firms. Their firm merged with two other firms.	A cégüket két másik céggel egyesítették . A cégük két másik céggel egyesült .
They parted him from his appendix. He parted from his appendix.	Megszabadították a vakbelétől. Megszabadult a vakbelétől.
They separated him from the others. He separated from the others.	Elkülönítették a többiektől. Elkülönült a többiektől.

További lehetséges műveletek mind a két nyelvben:

a) Helyet cserélhet a tárgy és a határozót, illetve az alanyt és a határozót kifejező főnév:

The farmers **alternated** sleep with work. *A farmerek az alvást munkával **váltogatták**.*
Sleep **alternated with** work. *Az alvás munkával **váltakozott**.*

b) Az ige és a prepozíció tárgya tetszés szerinti sorrendben alakulhat át halmozott tárggyá, illetve halmozott alannyá:

Halmozott tárgyak:

The farmers alternated **work and sleep**. *A munkát és az alvást **váltogatták**.*
The farmers alternated **sleep and work**. *Az alvást és a munkát **váltogatták**.*

Halmozott alanyok:

Work and sleep alternated. *A munka és az alvás **váltakozott**.*
Sleep and work alternated. *Az alvás és a munka **váltakozott**.*

c) Mind a halmozott tárgy, mind a halmozott alany helyettesíthető névmással:

A halmozott tárgy helyettesítése névmással:
They alternated **them**. *Váltogatták **(őket)**.*

A halmazott alany helyettesítése névmással:

They alternated (with each other). *Váltakoztak (egymással).* (Rejtett alannyal.)

Cselekvő alakú, de szenvedő jelentésű angol igék

A következő táblázatban szereplő igék *alakilag cselekvő, de jelentésükben szenvedő igék*: nem a mondat alanya cselekszik, hanem *vele történik valami, valamilyen jó vagy rossz tulajdonságánál fogva*. Ezek az igék tipikusan a Simple Present egyes vagy többes szám harmadik személyében fordulnak elő az *easily* (könnyen), *well* (jól), *badly* (rosszul) határozókkal. A változatos magyar fordítási lehetőségek között itt is gyakran szerepelhet két magyar ige (egy tárgyas és egy mediális) az egy angol igével szemben:

ANGOL	MAGYAR LEHETŐSÉGEK
ige + easily/well	<i>könnyen</i> + mediális ige <i>könnyen/jól</i> + tárgyas ige -ható/-hető képzővel <i>könnyű</i> + tárgyas ige főnévi igenévi alakban <i>könnyen/jól lehet</i> + tárgyas ige főnévi igenévi alakban
Its branches break easily.	Az ágai könnyen letörnek . Az ágai könnyen letörhető k. Az ágait könnyű letörni . Az ágait könnyen le lehet törni .
This oven cleans easily.	Ez a sütő könnyen tisztul . Ez a sütő könnyen tisztítható . Ezt a sütőt könnyű tisztítani . Ezt a sütőt könnyen lehet tisztítani .
This shirt irons easily.	Ez az ing könnyen vasalható . Ezt az inget könnyű vasalni . Ezt az inget könnyen lehet vasalni .
He doesn't frighten easily.	Nem könnyen ijed meg . Nem könnyű megijeszteni . Nem könnyen lehet megijeszteni . Nem ijedős.
Bananas peel easily.	A banánnak könnyen lejön a héja. A banánnak könnyen lehúzható a héja. A banánnak könnyű lehúzni a héját. A banánnak könnyen le lehet húzni a héját.
These shoes polish easily.	Ez a cipő könnyen tisztul . Ez a cipő könnyen tisztítható . Ezt a cipőt könnyű tisztítani . Ezt a cipőt könnyen lehet tisztítani .
This wood saws easily.	Ez a fa könnyen fűrészselhető . Ezt a fát könnyű fűrészelni . Ezt a fát könnyen lehet fűrészelni .
This wood splits easily.	Ez a fa könnyen hasad . Ez a fa könnyen hasítható . Ezt a fát könnyű hasítani . Ezt a fát könnyen lehet hasítani .

ANGOL	MAGYAR LEHETŐSÉGEK
This butter spreads well.	<i>Ez a vaj jól kenhető.</i> <i>Ezt a vajat jól lehet kenni.</i>
This material tears easily.	<i>Ez az anyag könnyen szakad.</i> <i>Ez az anyag könnyen szakítható.</i> <i>Ezt az anyagot könnyű elszakítani.</i> <i>Ezt az anyagot könnyen el lehet szakítani.</i>
This sweater washes well.	<i>Ez a szvetter jól mosható.</i> <i>Ezt a szvettert könnyen lehet mosni.</i>

Megjegyzés: az *iron, peel, saw, spread, wash* igékre nincs magyar mediális ige. A **vasalódik, *lehúzódik, *fűrészelődik, *kenődik, *mosódik* elképzelhető lenne. A *lehúzódik* és a *kenődik* létezik a magyarban, de nem ebben a kontextusban. Arra persze a nem létező magyar igék is jók, hogy érzékeltessük velük a jelentést. Ilyen mondat is van: *The play **reads** better than it **acts***. (Mondtak már ilyet *Az ember tragédiájáról* is.) Kezdetnek ez is jó: **Ez a (szín)darab jobban **olvasódik**, mint **játszódik***. Utána kitalálhatunk valami jobbat is, hiszen anyanyelvünk a magyar. Például: *Ez a (szín)darab inkább olvasásra való, mint színpadra*.

Bátorítás

Csak szemezgettünk a sok száz lehetséges példából! Az angol igenemekről bővebben lásd például Budai (1997a, 1997b, 2012), de főként lásd az éppen aktuális nyelvi anyagot!

A nyelvoktatás erre megfelelő szintjén hívjuk fel tanítványaink figyelmét az angol lexémák jelentései között levő kapcsolatokra, összefüggésekre. A tanulók könnyen elsajátítják a lexika gyarapításának néhány egyszerű módját. A felfedezéseket valamilyen egyszerű *kontextusba ágyazva* rögzíteni is kell a (szótár)füzetben. Nem szabad mindezt erőltetve tenni, de ne mulasszuk el a kínáló lehetőségeket! Minimális időráfordítással sokat nyerhetünk a lexika terén mind mennyiségileg, mind minőségileg. A fenti példák is az bizonyítják, hogy ezekre a jelentéstani kapcsolatokra, összefüggésekre elsősorban a magyar anyanyelv tükrében derül fény; ezért bármikor *bátran folyamodjunk az anyanyelvhez az idegen nyelvi órákon*, ha értelmét látjuk. Mindez így nem kommunikatív? Hát nem! A végén azonban az lesz, tökéletesebb változatban.

IRODALOM

- Budai László (1997a): *A morphosyntactic valency dictionary of English verbs*. Veszprém: Veszprémi Egyetemi Nyomda.
- (1997b): *Morphosyntactic valency classes of English verbs*. Veszprém: Veszprémi Egyetemi Nyomda.
- (2012): *Angol–magyar igeosztályok, igevonatok*. Budapest: Publio Kiadó. (E-könyv és nyomtatott változatban.)